EDITORIAAL

# OPENHEID

Waartoe bestaat er eigenlijk een *Militaire Spectator*?
Op 20 oktober jongsleden werd het bestaansrecht nogmaals vastgelegd. Op die datum ondertekenden de Directeur-Generaal Personeel – vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden – en de voorzitter en de penningmeester van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap (KVBK) een nieuwe overeenkomst over de uitgave van ons maandblad. De 'overwegingen' geven aan dat het ministerie van Defensie een wetenschappelijk tijdschrift wenst uit te geven op het gebied van de krijgswetenschap in de ruimste zin van het woord, met als doel het defensiepersoneel en geïnteresseerden buiten de krijgsmacht over ontwikkelingen op het gebied te informeren.

Het ministerie wil via dit medium echter meer: onderzoek en publicatie stimuleren; bijdragen aan het op peil houden van de professionaliteit van de krijgsmacht en de dialoog met de maatschappij behouden... Het vrije eigendom over alle rechten tot uitgave liggen bij de KVBK. Deze vereniging heeft daartoe een redactie.

De redactie is zich zeer wel bewust van het feit dat zij haar redactionele vrijheid in een zekere gebondenheid vorm en inhoud moet geven. Die gebondenheid ligt er feitelijk. Allereerst door de regels die voor alle defensiemedewerkers gelden. Voor ons allen geldt:

> *de (militair) ambtenaar dient zich te onthouden van het openbaren van gedachten en gevoelens dan wel de uitoefening van het recht tot vereniging, tot vergadering of betoging, indien door de uitoefening van deze rechten de goede vervulling van zijn functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met zijn functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd.*[1]

Dat deze wettelijke beperking van één van de grondrechten, namelijk de vrijheid van meningsuiting, in nauw verband staat met de staatsrechtelijke ministeriële verantwoordelijkheid behoeft geen betoog.

Daarnaast is er gebondenheid door de eerdergenoemde overeenkomst. De KVBK zal immers:

> *geen artikelen, berichten of advertenties opnemen welke strijdig zijn met de Lands- en/of militaire belangen dan wel met de waardigheid van de krijgsmacht, zulks ter beoordeling van de door de KVBK aangewezen redactie.*[2]

---

[1] Ambtenarenwet, art. 125a, resp. Militaire Ambtenarenwet, art. 12a.
[2] Overeenkomst, artikel 4.

De gebondenheid is er ook in psychologische zin. Wij voelen ons verbonden met de krijgsmacht. Vanuit die verbondenheid wil de redactie een positief-kritische bijdrage leveren aan een volwassen dialoog. Deze strekking geldt vanaf de oprichting in 1832. Naast gezond verstand hanteert de redactie enkele randvoorwaarden: kritiek moet onderbouwd zijn; moet zich in voorkomend geval tot de juiste persoon of instantie richten; moet constructief zijn en moet passen binnen de 'normale' regels van het maatschappelijk verkeer.

Anders dan in het verre verleden moet kritiek 'op naam' zijn. Anonieme bijdragen zult u niet aantreffen. Overigens geldt voor bijdragen die wetenschappelijk heten te zijn dat de redactie zich ook bezint op methodologie, structuur en logica. Ook het editoriaal is niet 'anoniem'; de hoofdredacteur neemt immers de verantwoording hiervoor naar buiten.
Deze feitelijke grenzen zijn voor de redactie een gegeven. In de praktijk van alledag blijken ze niet echt een probleem.

Interessanter is ten slotte de psychologische dimensie. De verbondenheid die de redactie ervaart geldt naar onze verwachting voor de meerderheid van het defensiepersoneel. Zij geldt zeker voor de scribenten. Zonder betrokkenheid was er vermoedelijk geen bijdrage gekomen.
Tegelijkertijd lijkt het er soms op dat die verbondenheid en betrokkenheid fungeren als een vorm van zelfcensuur. Artikelen die worden aangeboden zijn zelden voorzien van harde kritiek, terwijl de onderliggende feiten daartoe wel aanleiding kunnen geven. Het kan natuurlijk ook koudwatervrees zijn of bestanddeel van onze cultuur zijn dat discussie via de vakpers niet of uiterst subtiel plaatsvindt.

De redactie wordt daarbij met twee paradoxen geconfronteerd. De eerste is dat de organisatie voortdurend pleit voor openheid, terwijl het maar de vraag is of zij hiervoor in de militaire vakpers ruimte laat. Met zekere afgunst kan worden gekeken naar de open discussie in de Verenigde Staten: 'Comment and Discussion' in *Proceedings* van het U.S. Naval Institute; de kritische artikelen en de rubriek 'Commentary & Reply' in *Parameters* van de U.S. Army War College Quarterly; de 'Letters' in het blad *Military Intelligence*, en *Armed Forces Journal*, waarin politici worden becommentarieerd in de rubriek 'Congressional Darts & Laurels'.

De tweede paradox is dat – in het algemeen gesproken – successen zelden tot lessen leiden; 'fouten' wel. Het is goed om informatieve artikelen te plaatsen. Als het gaat om 'leren' bestaat er echter behoefte aan artikelen die analyseren, knelpunten signaleren en voorstellen tot verbetering doen. Het is en blijft een worsteling hoe met kritische noten moet worden omgegaan. Dit geldt met name omdat elke noot kan leiden tot een Kamervraag. Gegeven de ministeriële verantwoordelijkheid zien we ook niet hoe dit dilemma kan worden verontzijdigd. Wij zijn van mening dat een echte dialoog in de militaire vakpers is gediend met ruimte om te zeggen wat er te zeggen valt of gezegd moet worden en derhalve met afstand en begrip. Wij begrijpen ten volle dat hiervoor meer gevraagd wordt dan 'ruimte vanwege de minister'. Zijn ruimte wordt immers weer begrensd door het recht van anderen om vragen te stellen. Ook deze laatsten zouden zich wellicht nog eens kunnen bezinnen op de betekenis van een open discussie voor een professionele krijgsmacht.

Dit nummer wil bijdragen aan deze professionaliteit. Centraal thema is 'Kosovo'. De bijdragen komen 'uit het veld'. Ze zijn eerlijk, ze zijn constructief en er is een kritische noot. Zo hoort het ook te zijn.